

NOHUT

Temmuz 2020

Dünya Nohut Verileri (bin ton)

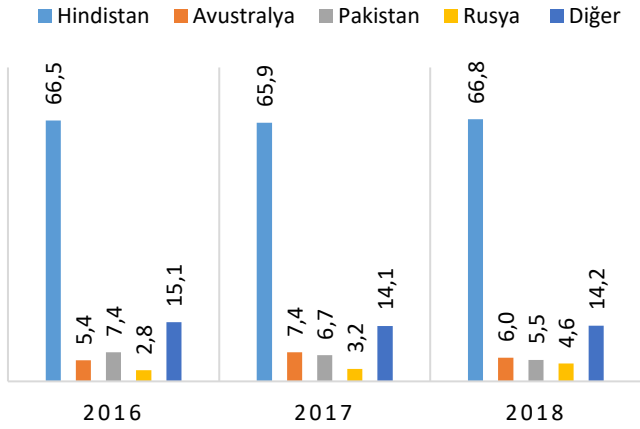
	2014	2015	2016	2017	2018	Değişim (%) ³
Alan (bin ha) ¹	13.781	11.843	12.630	14.473	17.815	23,1
Verim (ton/ha) ¹	0,99	0,95	0,89	1,02	0,97	-5,1
Üretim	13.613	11.221	11.261	14.722	17.192	16,8
İthalat ²	1.400	1.804	2.056	3.354	2.094	-37,6
İhracat ²	1.655	2.403	2.498	3.174	2.009	-36,7

Kaynak: FAO, ¹ /TEPGE hesaplamaları, ² /Trade Map (10.07.2020), ³ / Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir.

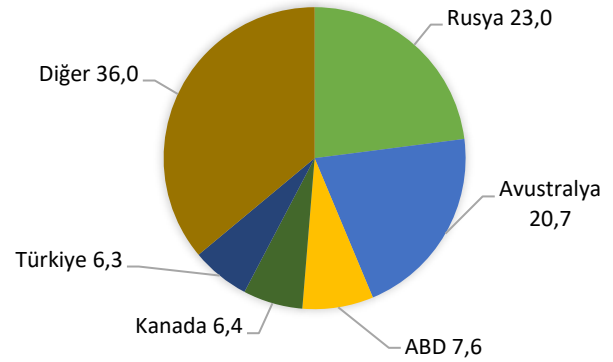
Dünya da tarla bitkileri üretimi yapılan alanlarda ilk sırayı tahıllar alırken bunu yemeklik baklagiller izlemektedir. Dünyada yaklaşık 1,5 milyar hektar olan tarım alanlarının 78 milyon hektar alanında yemeklik baklagil üretimi gerçekleştirilmektedir. Dünya üzerinde en çok üretilen baklagil türü kuru fasulye olup bunu, nohut takip etmektedir (1). Dünya nohut üretimi 2018 yılında 17,2 milyon tondur. Hindistan 11,4 milyon tonluk üretim ile ilk

sırada, 1 milyon tonluk üretim ile Avustralya ikinci, Türkiye 630 bin ton ile üçüncü 620 bin ton ile Rusya dördüncü sırada yer almaktadır. Dünyada lider konumda olan Hindistan, toplam dünya nohut üretiminin %66,2'lik kısmını karşılamaktadır. Türkiye dünya ekim alanları sıralamasında 514 bin ha alanla beşinci sırada yer alırken üretimde dünyada 3. sırada yer alması Türkiye veriminin Rusya'dan fazla olduğunun göstergesidir.

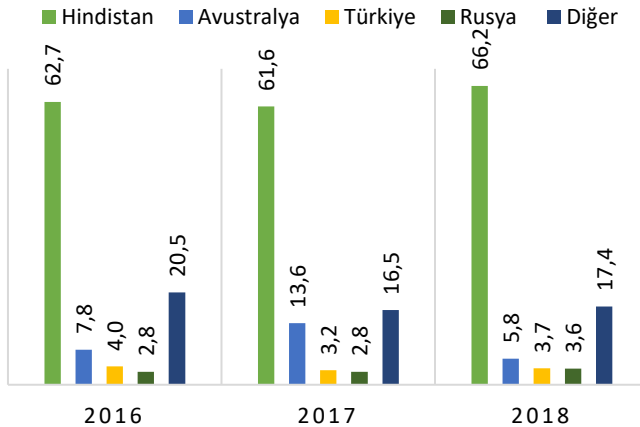
Nohut ekim alanında önemli ülkeler (%)

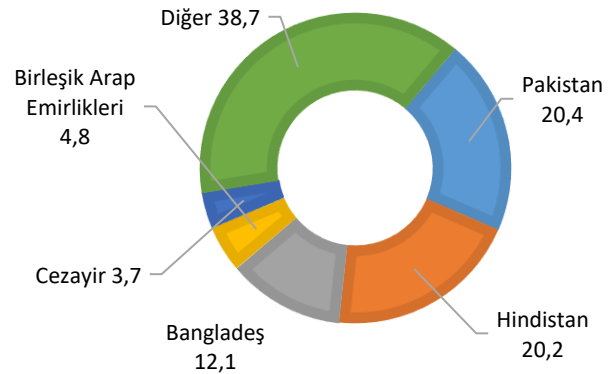
Ülkelere göre dünya nohut ihracatı (2019, %)

Nohut üretiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya nohut ithalatı (2019, %)

Dünya genelinde üretilen baklagilin yaklaşık yüzde 83'ü ülkelerin iç talebini karşılamaya yöneliktir. Geriye kalan yüzde 17'lik kısmı dünya ticaretine konu olmaktadır(1). Trade Map'in dünya nohut ticaretine yönelik verilerine göre 2019 yılı, nohut ihracatında Rusya birinci sırada yer alırken Avustralya ikinci, ABD ise üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye'nin ihracattaki payı ise 2019 yılında 117 bin tondan %8,5 artarak 127 bin tona yükselmiştir ve Dünya sıralamasında beşinci sıraya yükselmiştir.

İhracat miktarındaki artış uluslararası piyasadaki payının artması açısından önemli olmakla birlikte, talep başta olmak üzere yurt içi piyasa dengelerine etkisi de mutlaka izlenmeli ve gerektiğinde önlem alınmalıdır. 2019 yılı dünya nohut ithalatının yaklaşık %20,4'ü Pakistan tarafından yapılmıştır. Türkiye ise önceki yıla oranla ithalatı %86 oranında azaltarak 13 bin tonla, dünya sıralamasında bir önceki yıl beşinci sıradayken 2019 yılında 21. sıraya gerilemiştir.

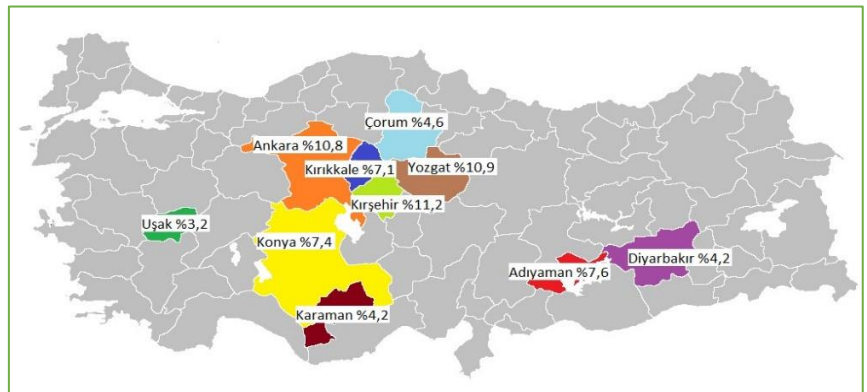
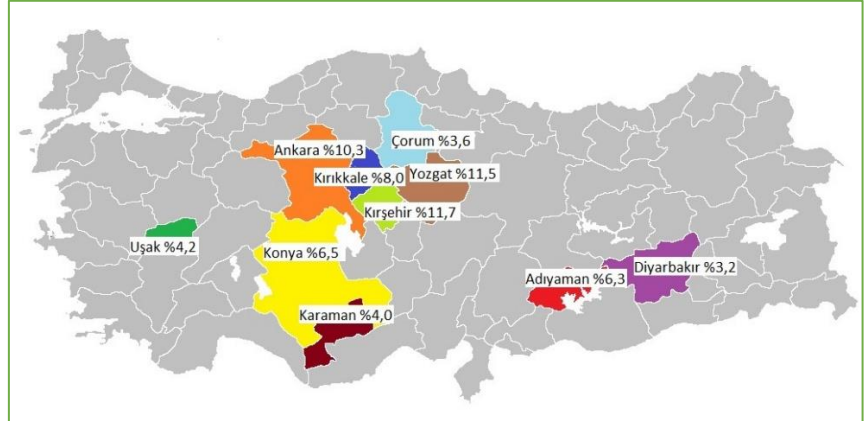
Türkiye Nohut Verileri (bin ton)

	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	Değişim (%) ¹
Alan (1000 ha)	389	359	360	395	514	30,1
Verim (kg/da)	116	129	129	120	123	2,5
Üretim	450	460	455	470	630	34,0
Yurt içi kullanım	460	463	488	530	545	2,9
İthalat	46	38	71	122	77	-36,7
İhracat	30	29	33	56	224	301,1
Kişi Başına Tüketim (kg)	5,17	5,18	5,42	5,81	5,67	-2,4

Kaynak: TÜİK (10.07.2020), ¹ / Son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

Nohut ekim alanları: Türkiye nohut ekim alanları incelendiğinde, 2019 yılında Türkiye nohut ekim alanlarında %11,7'lik paya sahip olan Kırşehir 607 bin da ile birinci sırada yer alırken, Yozgat 601 bin da ile ikinci, Ankara ise 539 bin da ile üçüncü sırada yer almaktadır. Nohut ekim alanlarında 2015 yılına oranla 2019 yılında %45 civarında bir artış yaşanmıştır. Ekim alanları 2019 yılında bir önceki yıla göre %1,2 artarak 5,2 milyon da olmuştur.

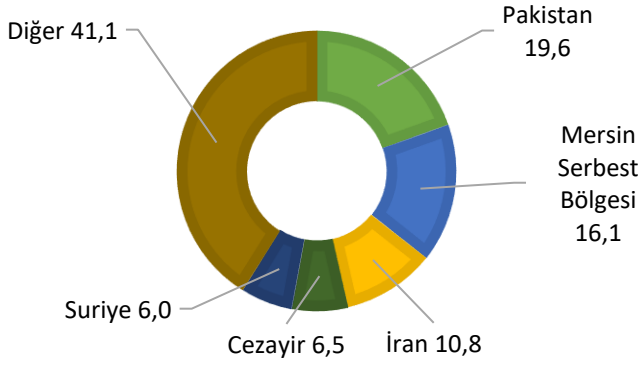
Nohut üretimi: 2019 yılında Kırşehir 71 bin ton nohut üretim ile birinci sırada yer alırken, Yozgat 69 bin ton ile ikinci, Ankara ise 68 bin ton ile üçüncü sırada yer almaktadır. 2018 yılında 630 bin ton olan nohut üretimi 2019 yılında değişim göstermemiştir. TÜİK 2020 yılı Bitkisel üretim birinci tahminine göre 2019 yılında 630 bin ton nohut üretiminin 2020 yılında da 630 bin ton olacağı tahmin edilmektedir.

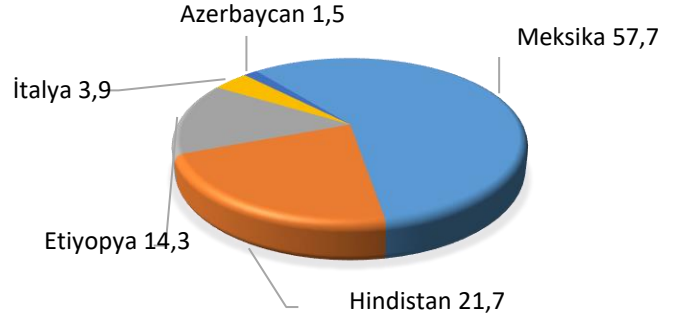
Ülkelere göre Türkiye nohut ihracatı 2019 yılında 127 bin tondur. Türkiye en fazla ihracatı %19,6 oranında yaklaşık 25 bin ton ile Pakistan'a, %16,1 oranında yaklaşık 20 bin ton ile ise Mersin Serbest Bölgesine yapmaktadır. Türkiye nohut ihracatı 2018 yılına oranla %8,5 oranında artmıştır.

Ülkelere göre 2019 yılı Türkiye ithalatı yaklaşık 13 bin tondur. Türkiye 2019 yılında nohut ithalatının yarısından fazlasını oluşturan, yaklaşık 7 bin tonu Meksika'dan ithal etmiştir. İthalatta yaklaşık 3 bin ton ile ikinci sırada Hindistan gelmektedir. Türkiye 2019 nohut ithalatı bir önceki yıla oranla %86 oranında azalmıştır.

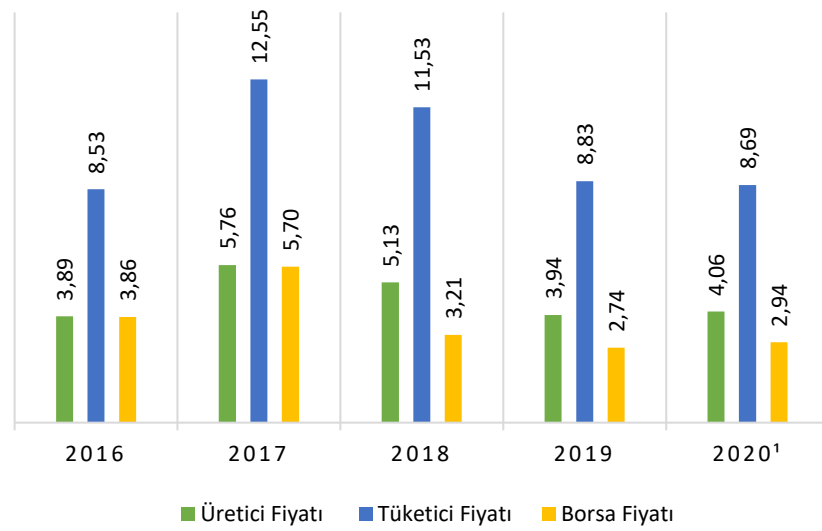
Türkiye'nin nohut ihracatı (2019, %)

Türkiye'nin nohut ithalatı (2019, %)

TL/kg

2020 Haziran ayında 4,24 TL/kg olan nohut üretici fiyatı bir önceki aya göre %1 artarken, bir önceki yılın aynı ayına göre %5 oranında artmıştır. 2020 Haziran ayında tüketici fiyatı 9,04 TL/kg, olarak gerçekleşmiştir. Tüketici fiyatı bir önceki aya göre %1,7, bir önceki yılın aynı ayına göre %2 oranında artmıştır. Borsa fiyatında Konya Ticaret Borsası hazır müstahsil satış fiyatları dikkate alınmış olup, bu fiyat 2020 Haziran ayında 2,94 TL/kg'dır. Borsa fiyatı bir önceki aya göre %17 artarken, bir önceki yılın aynı ayına göre %11,3 oranında artmıştır.

¹/2020 yılı verileri ilk 6 aylık ortalama fiyatlardır.

Türkiye'de Nohut Destekleme Politikaları: Türkiye'de bitkisel üretimi artırmak, verim ve kaliteyi yükseltmek, sürdürülebilirliği sağlamak ve çevreye duyarlı alternatif tarım tekniklerinin geliştirilmesine yönelik, çiftçilere destekleme yapılmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi ile "Bitkisel Üretime Destekleme Ödemesi" yapılmaktadır. Türkiye Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeli Fark Ödemesi Nohut Destekleri 2019 yılında 50 krş/kg, yer altı sularının yetersizliği Bakanlık tarafından tespit edilen yerlerde ise ekimi yapılan nohut için fark ödemesi desteğine ilave %50 destek olarak belirlenmiştir. Yurt içi sertifikalı tohum kullanım desteği 20 TL/da, mazot 22 TL/da ve gübre desteği 4TL/da, organik tarım desteği ise 2. kategori ürünler arasında yer alan nohut için ürün sertifikası bireysel 40 TL/da, ürün sertifikası üretici grubu 20 TL/da olarak belirlenmiştir. Verilen toplam destek miktarlarında son beş yılda % 116 oranında artış sağlamıştır.

Verilen Destek (TL/kg)

Yıllar	Fark Ödemesi	Toprak Analizi	Sertifikalı Tohum	Gübre	Mazot	Toplam
2015	0,200	0,019	0,101	0,051	0,038	0,409
2016	0,300	-	0,155	0,085		0,540
2017	0,300	0,007	0,167	0,033	0,095	0,602
2018	0,500	0,007	0,163	0,033	0,114	0,817
2019	0,500	0,007	0,164	0,033	0,180	0,884

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı, TEPGE Hesaplamaları

	2015	2016	2017	2018	2019
Nohut Fiyatı (TL/kg)	2,57	3,89	5,76	5,13	3,94
Nohut Fiyatı + Destek (TL/kg)	2,98	4,43	6,36	5,95	4,82
Gübre Fiyatı (TL/kg) (DAP)	1,63	1,25	1,54	2,43	2,65
Mazot Fiyatı (TL/lt)	3,85	3,85	4,69	5,84	6,43
Tohumluk Fiyatı (TL/kg)	5,54	5,88	9,95	11,38	8,44
1 kg nohut ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Nohut/Gübre	1,58	3,11	3,75	2,15	1,49
Nohut + destek/Gübre	1,83	3,54	4,14	2,45	1,82
Nohut /Mazot	0,67	1,01	1,23	0,88	0,61
Nohut + destek/Mazot	0,77	1,15	1,36	1,02	0,75
Nohut /Tohum	0,46	0,66	0,58	0,45	0,47
Nohut + destek/Tohum	0,54	0,75	0,64	0,52	0,57

Kaynak: TOB ve TÜİK verilerinden TEPGE hesaplamaları.

Nohut Girdi Pariteleri

2019 yılında nohut üretici fiyatı bir önceki yıla kıyasla %23 azalmıştır. 2019 yılında nohut girdi paritelerinde nohut/gübre ve nohut/mazot paritesinde yaklaşık %31 oranında azalma olurken, nohut/tohum paritelerinde %4,3'lük bir artış olmuştur. Destekler dahil paritelerdeki oranlar ise bir önceki yıla göre nohut/gübrede %26 oranında, nohut/mazotta ise %26,5 oranında azalma gerçekleşmiştir. Nohut/tohum paritesi ise %9,1 artmıştır. Mazot ve gübre fiyatlarının bir önceki yıla göre gösterdiği artış oranlarının, nohut üretici fiyatında görülen azalıştan fazla olması, 2018 yılında gübre ve mazot paritelerinin düşüş göstermesine neden olmuştur.

GENEL DEĞERLENDİRME

Dünyada yetiştirilen baklagiller arasında nohut, üretim miktarı olarak fasulyeden sonra ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye’de ise yetiştirilen 9 tür baklagil arasında en fazla üretimi yapılan nohut, 2018 yılı toplam baklagil üretiminin %57,6’sını oluşturmaktadır. Kişi başına tüketim son 5 yılda 5-6 kg/yıl olarak değişkenlik göstermiş olup 2018 yılında 5,7 kg/yıl olarak belirlenmiştir. 2018-2019 pazarlama yılında yeterlilik oranı bir önceki yıla oranla %30,3 oranında artarak %114’e ulaşmıştır.

Dünya nohut üretimi 2018 yılında 16,6 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılında %17,7 oranında azalarak 13,6 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir. 2020 yılında %3,5 oranında artarak 14,1 milyon ton olacağı öngörülmektedir. Türkiye, yıllara göre değişmekle birlikte 2019 yılı dünya nohut üretiminde % 4-5’lik bir paya sahiptir (2). Dünyada Avustralya, Kanada, Hindistan ve ABD gibi ithalat ve ihracatta söz sahibi olan ülkelerde yaşanan kötü iklim koşulları (kuraklık- aşırı yağış) ve üretici tercihlerinin başka ürünlere yönelmesi gibi sebepler dünya nohut üretiminin azalmasına neden olmuştur. 2020 yılında Avustralya’da yaşanan kuraklıkların geçmesiyle ekiliş alanlarında ciddi artış gerçekleşmiştir. İklim koşullarının düzelmesi ile Hindistan’da ise bir miktar artış görülmektedir.

Türkiye’de Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yürütülen Nadas Alanlarının Daraltılması Projesi kapsamında ekim

alanlarının artması, 2019 yılı yurtiçi fiyatlar ve verimdeki artış nedeniyle nohut rekoltesinde artış gerçekleşmiştir. Ekimin yoğun olarak yapıldığı İç Anadolu Bölgesi üreticilerin özellikle nadas alanlarında nohut ekimini tercih etmesi ve geçen yıl fiyatının yüksek olması gibi sebeplerin yanında pirim destek miktarlarının da arttırılması nohut ekim alanlarının artmasına neden olmuştur.

2018 yılında 630 bin ton olan nohut üretimi 2019 yılında da 630 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Piyasa fiyatlarındaki düşüş ile üreticinin mağdur olmaması için Toprak Mahsulleri Ofisi nohut alımı yapmaktadır. 2020 yılı için nohut alım fiyatı ton başına 3.350 TL olarak belirlenmiştir.

Dünya Sağlık Örgütü tarafından “PANDEMi” olarak nitelendirilen Covid-19 salgını sürecinde ülkemizde tarımsal üretimin devamlılığı için gerekli olan ekim-dikim, sulama-ilaçlama gibi tarımsal faaliyetler kesintisiz devam etmiştir. Pandemi sürecinde tüketici talebine uygun arz bulunmasına rağmen tüketici uzun süre depolanabilir olan baklagillere yönelmiş ve talep artmıştır. Ülkemizde artan talebin karşılanmasında hiçbir sıkıntı yaşanmamıştır.

Yararlanılan Kaynaklar

- 1/2019 Yılı Bakliyat Sektör Raporu, TMO
- 2/https://www.statpub.com/index.php/statistics

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta TC Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarim.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Demet BURUCU, demet.burucu@tarim.gov.tr, +90 312 2875833